

Підсумки за матеріалами загальнообласного дослідження:
**«СІЛЬСЬКІ БІБЛІОТЕКИ НА ДОПОМОГУ ГРОМАДІ В УМОВАХ
РЕФОРМУВАННЯ»**

Підготувала і провела:

завідуюча сектором соціологічних
досліджень та розвитку РТЦ
Поліщук Н. П.

План проведення дослідження.

1. Вивчення даної проблеми та вибір найбільш оптимального виду дослідження;
2. Складання програми дослідження;
3. Складання програми обробки результатів дослідження;
4. Збір інформації;
5. Опрацювання одержаної інформації;
6. Розробка висновків та пропозицій (рекомендацій) за результатами соціологічного дослідження;
7. Складання підсумкового документа про соціологічне дослідження.

Дослідження проводилось у три етапи:

- 1) Підготовчий (6 березня – 24 березня):
 - вивчення проблеми;
 - складання та затвердження плану дослідження;
 - розробка та затвердження програми дослідження;
 - складання програми обробки даних.
- 2) Збирання та обробка інформації (27 березня – 5 травня):
 - збирання інформації методом анкетування;
 - підготовка зібраних даних до обробки;
 - опрацювання одержаної інформації.
- 3) Аналіз та інтерпретація даних (8 – 22 травня):
 - аналіз записів дослідження;
 - розробка висновків та пропозицій (рекомендацій) за результатами соціологічного дослідження;
 - складання підсумкового документа про соціологічне дослідження.

Програма дослідження:

Метою дослідження стало: отримання інформації щодо специфіки сучасних інтересів сільських жителів, місця бібліотеки в житті мешканців сільських населених пунктів Хмельниччини, визначення напрямів діяльності бібліотек по забезпеченню інформаційних та дозвіллевих потреб населення.

Завдання дослідження:

- вивчити думку респондентів щодо функцій та послуг бібліотек;
- визначити літературу, якій респонденти надають перевагу;
- визначити, як на думку респондентів проявляється доступність бібліотек;
- визначити перспективи розвитку бібліотек та їх авторитетність серед сільських жителів;
- виявити, які послуги є найбільш актуальними для користувачів (респондентів) бібліотек.

Об'єктом дослідження стали користувачі бібліотек Хмельниччини.

Предметом дослідження були потреби респондентів (сільських жителів) у інформації, місця бібліотеки у їх житті.

Методика дослідження.

Вирішення поставлених завдань вимагало застосування методу онлайн-анкетування. Для реалізації дослідження була розроблена анкета в програмі **Google form** (дод. №1).

Бази дослідження.

В дослідженні взяли участь користувачі бібліотек Хмельниччини.

Аналіз одержаних результатів онлайн-опитування.

Дослідження було проведене за допомогою програми **Google form** у інтернет середовищі, в якому взяли участь **212** респондентів **148** (69,8 %) жінок і **58** (27,4 %) чоловіків, **6** (2,8 %) респондентів не вказали статі. Слід зазначити що деякі респонденти давали по декілька відповідей на запитання. Тому підрахунок відсотків вівся у відношенні від 100 % на кожену відповідь.

На запитання: «Як давно Ви є користувачем бібліотеки у Вашому населеному пункті?» респонденти вказали:

- останні півроку – **10** (4,7 %) респондентів;
- від 1 до 5 років – **54** (25,5 %);
- більше 5 років – **133** (62,7 %);

Серед відповідей були інші варіанти:

- від 10 до 20 років – **7** (3,3 %);
- від 20 до 30 років – **4** (1,9 %);
- більше 30 років – **3** (1,4 %);

1 (0,5%) респондент не відповів на дане запитання.

На запитання: «Як Ви вважаєте, бібліотека у Вашому населеному пункті в першу чергу це?» респонденти відповіли:

Слід зазначити що деякі респонденти давали по декілька відповідей на запитання. Тому підрахунок відсотків вівся в відношенні від 100 % на кожену відповідь.

- інформаційний центр – вважають **143** (67,5 %) респонденти;
- місце отримання книг – **89** (42 %);
- місце спілкування – **73** (34,4 %);
- культурно-дозвіллевий центр – **68** (32,1 %);
- краєзнавчий центр – **31** (14,6 %);
- освітній центр – **28** (13,2 %).

На запитання: «Яку літературу, Ви берете у бібліотеці?» респонденти відповіли:

Слід зазначити що деякі респонденти давали по декілька відповідей на запитання. Тому підрахунок відсотків вівся в відношенні від 100 % на кожену відповідь.

- для відпочинку – беруть **131** (61,8 %) респондентів;
- для самоосвіти – **67** (31,6 %);
- для навчання – **54** (25,5 %);
- для саморозвитку (хобі) – **46** (21,7 %);
- для професійної діяльності – **43** (20,3 %);
- для вирішення побутових та соціальних проблем – **22** (10,4 %).

На запитання: «У чому, на Вашу думку, проявляється доступність бібліотеки?» респонденти відповіли:

Слід зазначити що деякі респонденти давали по декілька відповідей на запитання. Тому підрахунок відсотків вівся в відношенні від 100 % на кожену відповідь.

- можливість взяти книгу до дому – вказали **141** (66,5 %) респондентів;
- наявність доступу до Інтернету – **122** (57,5 %);
- зручне місце розташування – **63** (29,7 %);
- зручні часи роботи – **62** (29,2 %);
- універсальність фонду – **43** (20,3 %).

На запитання: «Які види послуг Ви бажали б отримувати в бібліотеці?» респонденти вказали:

Слід зазначити що деякі респонденти давали по декілька відповідей на запитання. Тому підрахунок відсотків вівся в відношенні від 100 % на кожену відповідь.

- отримання книг – бажать отримувати **107** (50,5 %) респондентів;
- пошук інформації – **98** (46,2 %);
- робота на комп'ютері, Інтернеті – **91** (42,9 %);
- отримання інформації про події в регіоні (селі, місті, районі, області) – **58** (27,4 %);

- участь у бібліотечних заходах – **44** (20,8 %);
- допомога у навчанні – **42** (19,8 %);
- отримання послуг е-урядування – **27** (12,7 %);
- участь у роботі любительських об'єднань, гуртків – **25** (11,8 %);
- отримання додаткових платних послуг – **12** (5,7 %).

На запитання: «З чим, на Вашу думку, пов'язані перспективи розвитку бібліотеки в умовах реформування?» респонденти вказали:

Слід зазначити що деякі респонденти давали по декілька відповідей на запитання. Тому підрахунок відсотків вівся в відношенні від 100 % на кожну відповідь.

- наявність доступу до Інтернет – вказали **130** (61,3 %) респондентів;
- забезпечення дозвілля та спілкування – **90** (42,5 %);
- універсальність фонду – **89** (42 %);
- високий рівень професійної компетентності бібліотекаря – **66** (31,1 %);
- наявність довідково-консультаційних центрів з різних питань – **42** (19,8 %);

На запитання: «Як Ви вважаєте, бібліотека користується авторитетом у жителів Вашого населеного пункту?» респонденти вказали:

- так – вважають бібліотеку авторитетною **192** (90,6 %) респондентів;
- важко відповісти – **17** (8 %).

Не відповіли на запитання на **3** (1,4 %) респонденти.

Мал.№1. Діаграма: «Авторитетність бібліотеки серед жителів».

На запитання: «Чи готові Ви захищати бібліотеку Вашого регіону у випадку її закриття?» респонденти відповіли:

- так – готові захищати бібліотеку **201** (94,8 %) респондентів;
- важко відповісти – **9** (4,2 %);
- ні – **1** (0,5 %).

1 (0,5 %) респондент не відповів на запитання.

Мал.№2. Діаграма: «Готовність респондентів захищати бібліотеки у випадку закриття».

Розподіл респондентів за віком:

- до 20 років – **30** (14,2 %);
- 21-30 років – **46** (21,7 %);
- 31-40 років – **52** (24,5 %);
- 41-50 років – **53** (25 %);
- понад 50 років – **31** (14,6 %).

Мал.№3. Діаграма: «Розподіл респондентів за віком».

Розподіл респондентів за освітою:

- середня – **39** (18,4 %);
- середня спеціальна – **66** (31,1 %);
- базова вища – **45** (21,2 %);
- вища – **59** (27,8 %).

Не відповіли на запитання **3** (1,4 %) респонденти.

Мал.№4. Діаграма: «Розподіл респондентів за освітою».

Рід занять респондентів:

- учнівська молодь – **33** (15,6 %);
- працівники освіти (педагоги, вихователі) – **32** (15,1 %) респондентів;
- пенсіонери – **20** (9,4 %);
- безробітні – **19** (9 %);
- домогосподарки – **16** (7,5 %);
- працівники органів місцевого самоврядування – **9** (4,2 %);
- підприємницька діяльність – **8** (3,8 %);
- працівники сфери обслуговування – **8** (3,8 %);
- працівники сфери послуг – **8** (3,8 %);
- працівники сфери сільського господарства – **7** (3,3 %);
- працівники галузі культури – **6** (2,8 %);
- медичні працівники – **5** (2,4 %);

- сфера бухгалтерії – 5 (2,4 %);
- державні службовці – 4 (1,9 %);
- сфера економіки – 4 (1,9 %);
- працівники соціальної сфери – 3 (1,4 %);
- працівники лісового господарства – 3 (1,4 %);
- працівники сфери харчової промисловості – 2 (0,9 %);
- працівник сфери легкої промисловості – 1 (0,5 %).

Не вказали професії 19 (9 %) респондентів.

Мал.№5. Діаграма: «Розподіл респондентів за професією».

Висновок:

У дослідженні взяли участь 212 респондентів (користувачів бібліотек області у сільській місцевості). З них 69,8 % жінок та 27,4 % чоловіків. Решта 2,8 % вказали статі. 62,7 % респондентів є користувачами бібліотек більше 5 років, що свідчить про те що вони є постійними відвідувачами і користуються послугами бібліотек. 71,2 % респондентів віком від 20 до 50 років, тобто є працездатною категорією населення і потребує у своїй повсякденній діяльності різноманітної інформації, яку можна отримати у бібліотеці завдяки її послугам. Про це свідчить також освіта респондентів (80% респондентів мають середню-спеціальну, базову вищу і вищу освіту), та різноманітність професій.

67,5 % усіх опитаних респондентів вважають що бібліотека в першу чергу це інформаційний центр, 42 % вважають що бібліотека це місце отримання книг, 34,4 % - місце спілкування, 32,1 % - культурно-дозвіллевий центр, 14,6 % - краєзнавчий центр, 13,2 % - освітній центр.

61,8 % усіх опитаних респондентів беруть у бібліотеці книги для відпочинку, 31,6 % для самоосвіти, 25,5 % - для навчання, 21,7 % - беруть літературу для саморозвитку (хобі), 20,3 % - для професійної діяльності, та для вирішення побутових та соціальних проблем – 10,4%.

На думку респондентів доступність бібліотеки проявляється у можливості взяти книги до дому для 66,5 % усіх опитаних респондентів, у наявності доступу до Інтернету для 57,5 % опитаних, у зручному місці розташування для 29,7 % опитаних, у зручних місцях роботи для 29,2 %, у універсальності фонду для 20,3 %.

Також дослідження показало, що респонденти бажають отримувати такі послуги у бібліотеці як:

- отримання книг – 50,5% респондентів;
- пошук інформації – 46,2%;
- робота на комп'ютері, Інтернеті – 42,9%;
- отримання інформації про події в регіоні (селі, місті, районі, області) – 27,4%;
- участь у бібліотечних заходах – 20,8%;
- допомога у навчанні – 19,8%;
- отримання послуг е-урядування – 12,7%;

- участь у роботі любительських об'єднань, гуртків – 11,8%;
- отримання додаткових платних послуг – 5,7%.

На думку респондентів перспективи розвитку бібліотеки в умовах реформування пов'язані:

- з наявністю доступу до Інтернет – для 61,3% усіх опитаних респондентів;
- забезпеченням дозвілля та спілкування – 42,5%;
- універсальністю фонду – 42 %;
- високим рівнем професійної компетентності бібліотекаря – 31,1%;
- наявністю довідково-консультаційних центрів з різних питань – 19,8%;

90,6 % респондентів вважають, що бібліотека користується авторитетом у жителів населених пунктів, що свідчить про виконання нею усіх функцій пов'язаних з забезпеченням жителів інформаційними послугами.

94,8 % респондентів готові захищати бібліотеки свого регіону у випадку їх закриття.

Рекомендації:

На сьогоднішній день в області проходить період впровадження реформи місцевого самоврядування. Основне завдання цієї реформи є побудова чіткої, логічної системи місцевого самоврядування, здатної забезпечити нормальне та комфортне життя громадам. Відповідно, бібліотеки повинні стати тими інформаційними площадками, які забезпечать жителів громади інформацією про можливості управління власним життям в громадах та зуміють перетворити кожен значимий факт життя громади в подію. Бібліотека повинна заявляти про себе, говорити про себе цікаво, нестандартно підходити до рекламування своїх заходів задля того, щоб зацікавити користувача бібліотечними послугами. Для цього необхідно:

- запровадити комплексний підхід до надання послуг, що відповідають місцевим специфічним потребам, зокрема, переглянути години роботи бібліотек і зробити їх зручними для користувачів;
- забезпечити вільний безкоштовний доступ до легальних інформаційних ресурсів, у тому числі до ресурсів Інтернету;
- організувати інформаційне забезпечення органів влади про проведення реформ. Інформувати громадськість про сутність і важливість реформ для сталого розвитку громади;
- реалізовувати концепцію «Бібліотеки – мости до е-врядування», розширюючи кількість пунктів доступу громадян до офіційної інформації (ПДІ);
- проводити заходи, що поглиблюють знання громадян щодо реформ та готують їх до публічних дискусій і обговорень;
- сприяти національно-патріотичному розвитку особистості, вивченню, розумінню та поцінуванню історії та культури народів, що проживають в громаді;
- важливим завданням сучасної бібліотеки є сприяння технологічній грамотності населення, ліквідації цифрової нерівності, орієнтація на ефективне використання інформаційних ресурсів і комунікаційних технологій як важливої умови подолання економічної кризи;
- приділяти увагу тим соціальним групам, які зазвичай є недостатньо інтегрованими у місцеві громади: меншинам, біженцям і мігрантам, переміщеним особам, людям з фізичними і психічними обмеженнями, безробітним. Організувати ярмарки вакансій, дистанційне навчання, допомагати у соціальному включенні та реабілітації;
- інформувати учасників антитерористичної операції, їх сім'ї, створюючи тематичні сторінки з актуальною інформацією на своїх веб-ресурсах, співпрацюючи з центрами соціальної допомоги;
- підтримувати та організувати благодійні акції, створювати міні-бібліотечки для військових частин, відвідувати госпіталі;
- сприяти екологічній просвіті населення і використанню ресурсозберігаючих та екотехнологій;
- формувати навички медіаграмотності у мешканців громади, спонукати користувачів до критичного мислення та ефективного використання усіх видів інформації, протистояти ворожій інформаційній експансії, рекомендувати авторитетні та офіційні джерела інформації, забезпечувати повноту і неупередженість інформації, створювати і підтримувати об'єктивне медійне середовище.

Анкета.

Сільські бібліотеки на допомогу громаді в умовах реформування.

З метою отримання інформації щодо специфіки сучасних інтересів сільських жителів, місця бібліотеки в житті мешканців сільських населених пунктів Хмельниччини, визначення напрямів діяльності бібліотек по забезпеченню інформаційних та дозвіллевих потреб населення, сектор соціологічних досліджень та розвитку РТЦ Хмельницької ОУНБ розпочинає соціологічне дослідження. Прохання дати відповіді на запитання.

1). Як давно Ви є користувачем бібліотеки у Вашому населеному пункті?

- останні пів року;
- від 1 до 5 років;
- більше 5 років;
- інше _____

2). Як Ви вважаєте, бібліотека у Вашому населеному пункті в першу чергу це:

- місце отримання книг;
- інформаційний центр;
- культурно-дозвіллевий центр;
- місце спілкування;
- краєзнавчий центр;
- освітній центр;

3). Яку літературу, Ви берете у бібліотеці?

- для відпочинку;
- для саморозвитку (хобі);
- для навчання;
- для самоосвіти;
- для професійної діяльності;
- для вирішення побутових та соціальних проблем;
- інше _____

4). У чому, на Вашу думку, проявляється доступність бібліотеки?

- можливість взяти книгу до дому;
- зручне місце розташування;
- зручні часи роботи;
- наявність доступу до Інтернету;
- універсальність фонду;
- інше _____

5). Які види послуг Ви бажали б отримувати в бібліотеці?

- отримання книг;
- пошук інформації;
- допомога у навчанні;
- отримання інформації про події в регіоні (селі, місті, районі, області);
- участь у роботі любителських об'єднань, гуртків;
- участь у бібліотечних заходах;
- робота на комп'ютері, Інтернеті;
- отримання послуг е-урядування;
- отримання додаткових платних послуг;
- інше _____

6). З чим, на Вашу думку, пов'язані перспективи розвитку бібліотеки в умовах реформування?

- універсальність фонду;

- наявність доступу до Інтернет;
- забезпечення дозвілля та спілкування;
- високий рівень професійної компетентності бібліотекаря;
- наявність довідково-консультаційних центрів з різних питань;
- інше _____

7). Як Ви вважаєте, бібліотека користується авторитетом у жителів Вашого населеного пункту?

- так;
- ні;
- важко відповісти.

8). Чи готові Ви захищати бібліотеку Вашого регіону у випадку її закриття?

- так;
- ні;
- важко відповісти.
- інше _____

Повідомте деякі дані про себе. Ваш вік?

- до 20 років;
- 21-30 років;
- 31-40 років;
- 41-50 років;
- понад 50 років.

Повідомте деякі дані про себе. Освіта?

- середня;
- середня спеціальна;
- базова вища;
- вища.

Повідомте деякі дані про себе. Рід занять? _____

Дякуємо за відповіді!